

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ЩОДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ВИКОНАННЯ
КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПСИХОЛОГІЯ, ПСИХОЛОГІЯ ЗДОРОВ'Я»
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
014.11 – «СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА)»
ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»

Методичні вказівки щодо самостійної роботи та виконання контрольних робіт з навчальної дисципліни «Психологія, психологія здоров'я» для студентів денної форми навчання зі спеціальності 014.11 – «Середня освіта (фізична культура)» освітнього ступеня «Бакалавр»

Укладач к. психол. н., доц. О. С. Куш

Рецензент к. б. н., доц. О. І. Антонова

Кафедра здоров'я людини та фізичної культури

Затверджено методичною радою Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

Протокол № ____ від _____

Голова методичної ради _____ проф. В. В. Костін

ЗМІСТ

Вступ.....	5
1 Організація самостійної роботи.....	8
2 Тематичний план вивчення навчальної дисципліни.....	10
3 Перелік тем і питань для самостійного опрацювання.....	11
Змістовий модуль 1 Основи психології	11
Тема 1 Психологічна наука, її розвиток і сучасний стан.....	11
Тема 2 Психічні процеси, їх функції та розвиток	11
Тема 3 Емоційно-вольова сфера	14
Тема 4 Темперамент і характер.....	15
Тема 5 Проблема особистості у психології. Спрямованість як провідна підструктура особистості	15
Тема 6 Основи психології спілкування	16
Тема 7 Психологічні засади діяльності та здібностей людини.....	17
Тема 8 Розвиток особистості. «Я-концепція». Психологічний захист.....	18
Змістовий модуль 2 Розвиток особистості	20
Тема 9 Предмет, завдання, методи вікової та педагогічної психології.....	20
Тема 10 Основні закономірності психічного розвитку.....	20
Тема 11 Психологічні особливості розвитку особистості в онтогенезі.....	21
Тема 12 Поняття соціальної групи. Класифікація груп.....	22
Тема 13 Соціально-психологічні аспекти взаємовідносин у соціальних групах	23
Тема 14 Психологічні особливості спілкування. Комунікація та взаєморозуміння	23
Тема 15 Основні етапи розвитку особистості професіонала	23
Тема 16 Особливості психології дорослих людей у різні періоди життя.....	24
Тема 17 Психологія педагогічної діяльності.....	24
Тема 18 Психологія виховання	25
Змістовий модуль 3 Основи психології здоров'я.....	26

Тема 19 Внутрішня картина здоров'я	26
Тема 20 Психологічні механізми забезпечення психічного здоров'я	26
Тема 21 Психологічний захист особистості	27
4 Питання до модульного контролю	28
5 Індивідуальне навчально-дослідне завдання	31
6 Тематика контрольних робіт.....	33
7 Критерії оцінювання знань студентів.....	35
Список літератури.....	41
Додаток А Рекомендації щодо написання рефератів, контрольних робіт.....	43
Додаток Б Зразок оформлення титульної сторінки контрольної роботи.....	46

ВСТУП

Основний зміст навчальної дисципліни полягає в озброєнні майбутніх фахівців з фізичного виховання системою наукових теоретичних знань щодо механізмів психологічних виявів особистості, соціальної групи та навичок педагога-вихователя у колективі. Сферою навчальної дисципліни «Психологія, психологія здоров'я» є психіка людини як цілісна система, її вияви в різні вікові періоди розвитку, особливості врахування під час взаємодії з різними соціальними групами.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення особливостей прояву, розвитку та формування механізмів психіки людини, формування особистості у процесі освіти та виховання. Навчальна дисципліна містить первинні знання та положення, які ще будуть за потреби розгортатися та поглиблено висвітлюватися в інших навчальних дисциплінах професійного профілю.

Мета навчальної дисципліни «Психологія, психологія здоров'я» полягає у вивченні закономірностей прояву, розвитку та формування психіки людини в специфічних умовах фізичного виховання, формування знань студентів щодо механізмів психологічних виявів особистості, соціальної групи та навичок педагога-вихователя у колективі.

Завданням навчальної дисципліни є:

- ознайомити студентів з основними теоретичними конструктами загальної, вікової та педагогічної психології;
- допомогти студентам набути теоретичних знань і практичних навичок, що розкривають сутність психічних явищ;
- навчити враховувати знання про пізнавальні психічні процеси, про емоційно-вольову сферу для визначення індивідуально-типологічних особливостей розвитку особистості у специфічних умовах фізичного виховання;
- навчити враховувати знання про вікові періоди розвитку психіки для визначення індивідуальних показників фізичного розвитку особистості як у загальних умовах спортивної діяльності в цілому, так і у специфічних для

певних видів фізичної реабілітації;

- сформувані необхідний і достатній рівень знань про учіння та виховання;
- ознайомити з основними теоретичними конструктами психології, що охоплюють промоцію й охорону здоров'я, а також профілактику та лікування хвороб, зокрема й чинники, пов'язані зі станом здоров'я;
- допомогти студентам набути теоретичних знань і практичних навичок про педагогічну взаємодію та навчальний процес.

За результатами опанування навчальної дисциплін «Психологія, психологія здоров'я» бакалаври набувають інтегральних, загальних і спеціальних компетентностей.

Інтегральні компетентності: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері фізичної культури та виховання або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності: уміння та навички абстрактного і конкретного мислення, здатність до творчої і результативної праці; здатність до самопізнання своєї особистості й самооцінювання своєї діяльності; здатність працювати в команді.

Спеціальні компетентності: здатність до оволодіння сучасною методологією наукових досліджень у галузі фізичного виховання і спорту; здатність використовувати професійно-профільовані знання й практичні навички з фундаментальних та професійних дисциплін під час отримання та опрацювання інформації, її практичного застосування в професійній діяльності.

Види занять з навчальної дисципліни: лекції, практичні роботи, самостійна робота.

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні етапи розвитку психологічної науки;
- основні теоретичні конструкти психології про природу та сутність психіки людини, психологію пізнавальних психічних процесів: відчуттів, сприймань, пам'яті, мислення, мови, мовлення, уяви та уваги;
- сутність та основні теорії особистості людини, прояви та закономірності емоційно-вольової сфери особистості, етапи вікового розвитку особистості, їх характеристику й особливості;
- методи психологічного дослідження психіки людини;
- психічні стани у фізичному вихованні й спорті, методи їх регулювання;
- напрями цілеспрямованого розвитку можливостей людини та реалізації її особистісного потенціалу на різних етапах розвитку;
- основні психологічні вимоги до особистості педагога;
- основні категорії психології здоров'я і її завдання;
- основні особливості фізичного, психічного і соціального здоров'я людини;
- сучасні уявлення про чинники здоров'я;

уміти:

- формулювати конкретні завдання в психології;
- організувати і проводити науково-дослідну та методичну роботу з проблем психології фізичного виховання, аналізувати вплив негативних чинників на стан здоров'я людини;
- розпізнавати психологічні особливості людей та їх стани, користуючись знаннями, виховувати їх;
- володіти основами педагогічної діяльності, засобами і прийомами психолого-педагогічного впливу на особистість;
- застосовувати технології психологічного забезпечення процесу навчання різних категорій людей руховими діями та розвитку фізичних якостей під час фізкультурно-розвивальних занять;
- застосовувати методики планування та проведення основних видів

фізкультурно-оздоровчих занять за умови їх психолого-педагогічного забезпечення;

- самостійно виконувати загальні вправи з оздоровлення організму;
- скласти програму мотивації здорового способу життя.

Значення та місце навчальної дисципліни у навчальному процесі:

навчальна дисципліна «Психологія, психологія здоров'я» є нормативною і належить до циклу професійної підготовки фахівців денної форми навчання зі спеціальності 014.11 – «Середня освіта (фізична культура)» освітнього ступеня «Бакалавр»; тісно пов'язана і певною мірою спирається на знання з навчальних курсів анатомії та фізіології людини, теорії та методики фізичного виховання, педагогіки.

Методичні вказівки складено відповідно до освітньо–професійної та навчальної програм з навчальної дисципліни «Психологія, психологія здоров'я» для студентів денної форми навчання зі спеціальності 014.11 – «Середня освіта (фізична культура)» освітнього ступеня «Бакалавр».

1 ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студента передбачає засвоєння теоретичного матеріалу з рекомендованої літератури; здійснення аналізу методів вивчення психологічних особливостей особистості, як загальних, так і специфічних; розвиток навичок і умінь, що сприяють розв'язанню професійних завдань у різних сферах фізичного виховання, закріплення їх на практиці з метою подальшого використання у професійній діяльності; формування професійної культури; створення умов для розвитку особистості майбутнього фахівця. Самостійна робота студентів з навчальної дисципліни потребує наявності серйозної та стійкої мотивації, що визначається необхідністю ефективної професійної діяльності.

Активізація самостійної роботи студентів може бути забезпечена:

- 1) участю у творчій діяльності;
- 2) використанням у навчальному процесі активних методів навчання;
- 3) мотивувальними чинниками контролю знань (рейтингова та накопичувальна системи оцінювання знань);
- 4) необхідністю обов'язкового виконання індивідуальних завдань;
- 5) розширенням обсягу знань з навчальної дисципліни завдяки ознайомленню з додатковою літературою.

Форми методичної допомоги в організації студентами самостійної роботи:

- 1) навчальне заняття з ознайомлення зі специфікою самостійної роботи за посібниками та спеціальною літературою;
- 2) навчальне заняття з ознайомлення студентів з основами практичної роботи.

Під час вивчення навчальної дисципліни для студента важливо фіксувати матеріал, що вивчається, у письмовій формі. У разі відсутності на аудиторному занятті студент зобов'язаний надати конспект матеріалу, опрацьованого самостійно. Самостійна робота – це єдність таких її взаємопов'язаних форм, як аудиторна робота; позааудиторна пошуково–аналітична робота; творча наукова робота. Аудиторна самостійна робота реалізується у процесі лекційних і семінарських занять. Позааудиторна робота з навчальної дисципліни «Психологія, психологія здоров'я» має ознаки пошуково–аналітичної та наукової роботи. Завдання, які виконують студенти під час самостійної роботи, сприяють розвитку мислення, формуванню пізнавальних умінь і навичок. Самостійна робота студентів з навчальної дисципліни «Психологія, психологія здоров'я» передбачає написання контрольних робіт (рефератів) за тематикою самостійної роботи та підготовку виступів за їх текстом. Для цього необхідно скласти план реферату та виступу, вивчити потрібні літературні джерела, зробити виписки та оформити текст. За змістом реферат і виступ мають відповідати вибраній темі.

2 ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ зп	Тема	Кількість годин		
		Лекції	Сем. зан.	Сам. роб.
Змістовий модуль 1 Основи психології				
1	Психологічна наука, її розвиток та сучасний стан	4	4	16
2	Психічні процеси, їх функції та розвиток	6	6	24
3	Емоційно-вольова сфера	2	2	8
4	Темперамент і характер	4	4	16
5	Проблема особистості у психології. Спрямованість як провідна підструктура особистості	4	4	16
6	Основи психології спілкування	2	2	8
7	Психологічні засади діяльності та здібностей людини	2	2	8
8	Розвиток особистості. «Я-концепція». Психологічний захист	2	2	8
Змістовий модуль 2 Розвиток особистості				
9	Предмет, завдання, методи вікової та педагогічної психології	2	2	8
10	Основні закономірності психічного розвитку	4	4	16
11	Психологічні особливості розвитку особистості в онтогенезі	8	8	32
12	Поняття соціальної групи. Класифікація груп	2	2	8
13	Соціально-психологічні аспекти взаємовідносин у соціальних групах	2	2	8
14	Психологічні особливості спілкування. Комунікація та взаєморозуміння	2	2	8
15	Основні етапи розвитку особистості професіонала	2	2	8
16	Особливості психології дорослих людей у різні періоди життя	2	2	8
17	Психологія педагогічної діяльності	2	2	8
18	Психологія виховання	2	2	8
Змістовий модуль 3 Основи психології здоров'я				
19	Внутрішня картина здоров'я	2	2	8
20	Психологічні механізми забезпечення психічного здоров'я	2	2	8
21	Психологічний захист особистості	2	2	8
	Разом	60	60	240

3 ПЕРЕЛІК ТЕМ І ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Змістовий модуль 1 Основи психології

Тема 1 Психологічна наука, її розвиток і сучасний стан

Питання з теми

1. Етапи, напрями у психології.

Завдання.

1. Під час вивчення цього питання потрібно врахувати, що у становленні психології визначають такі етапи: міфологічний, філософський, науковий (вивчається за: М'ясоїд П. А. Загальна психологія: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. К. : Вища школа, 2000. С. 38–59).

2. Слід охарактеризувати такі напрями психології: біхевіоризм, гештальтпсихологію, психоаналіз, когнітивну психологію, генетичну психологію, гуманістичну психологію (див. Степанов О. М., Фіцула М.М. Основи психології та педагогіки: навчальний посібник. К. : Академвидав, 2005. С. 31–38).

Література: [4, с. 5–20, 167–183; 10, с.31–38; 11, с. 7–45].

Тема 2 Психічні процеси, їх функції та розвиток

Питання з теми

1. Сенсорні сигнали: передавання й опрацювання.

2. Особливості сенсорних систем людини.

3. Психофізіологія свідомості та несвідомого.

Завдання.

1. Поясніть зміст психофізіологічного механізму (перше питання): Знаходження та розрізнення сигналів. Передавання та перетворення сигналів. Кодування та детектування сигналів. Упізнавання образу. Адаптація та взаємодія сенсорних систем.

2. Поясніть зміст психофізіологічного механізму (перше питання): Основна функція сенсорних сигналів. Загальна послідовність сенсорного

процесу: виявлення сигналів–їхнє розрізнення–передавання–перетворення–кодування–детектування ознак сенсорного образу–його упізнання. Класифікація рецепторів.

3. Поясніть перше питання: Чутливість сенсорних систем. Адаптація. Види сенсорної адаптації.

4. Поясніть перше питання: Кодування інформації. Позиційне кодування. Детектування інформації.

5. Поясніть (друге питання): Загальні властивості сенсорних систем. Основні методи дослідження сенсорних систем. Загальні принципи організації сенсорних систем. Будова та функції слухової, вестибулярної, смакової, нюхової, соматосенсорної, вісцеральної систем.

6. Поясніть зміст психофізіологічного механізму (друге питання): Сенсорна система зору. Загальна послідовність зорового сприйняття. Рецептори зору. Основні структурні компоненти системи зору. Будова очного яблука. Шлях проходження зорової інформації.

7. Опрацюйте друге питання. Охарактеризуйте сенсорну систему слуху. Значення слуху у міжособистісному спілкуванні. Складність будови органу слуху. Рецептори слуху. Просторовий (бінауральний) слух.

8. Охарактеризуйте поняття другого питання. Вестибулярна система. Особливості периферійного відділу вестибулярної системи – вестибулярний апарат. Механізм функціонування вестибулярного апарату. Функціонування вестибулярної системи як важливий чинник певних видів професійної діяльності.

9. Опрацюйте друге питання. Сенсорна система шкіри. Видів шкірної чутливості (дотик–тиск, біль–свербіння, тепло–холод). Особливість будови рецепторів шкіри. Типи (з вільними закінченнями нервових волокон і загорненими в капсулу) та види рецепторів шкіри (диски Меркеля, тільця Мейснера, тільця Пучіні та ін.). Фазні (що швидко адаптуються) та динамічні (вібраційні) рецептори шкіри. Механізм збудження шкірних рецепторів. Висхідні системи спинного мозку: лемнісковий і спиноталамічний шляхи.

Терморцептори (специфічні, неспецифічні). Больова чутливість і больові рецептори – особливе значення для виживання організму.

10. Опрацюйте друге питання. Сенсорна система кістково-м'язового апарату. Передавання інформації про рух тіла і його частин рецепторами кістково-м'язового апарату (пропріорецепторами). Джерело інформації про стан рухового апарату – рецептори у м'язах (3 типи: первинні закінчення веретен, вторинні закінчення веретен і сухожильні рецептори Гольджі). Особливості функціонування кожного з типів рецепторів. Суглобні рецептори як самостійна група рецепторів.

11. Опрацюйте друге питання. Сенсорна система смаку. Розташування рецепторів смаку (язик, задня стінка глотки, м'яке піднебіння, мигдалини, надгортанник). Будова смакової рецепторної клітини. Створення складного смакового образу чотирма простими смаками. Абсолютний поріг смакової чутливості. Адаптація до смакової речовини.

12. Опрацюйте друге питання. Сенсорна система нюху. Нюх заснований на хеморецепції. Нюхові рецептори є дистантними і здатні збуджуватися на значній відстані від джерела запаху. Будова нюхової клітини. Особливості функціонування сенсорної системи нюху. Шість основних запахів – квітковий, гнильний, фруктовий, горілий, пряний, смолистий.

13. Поясніть зміст третього питання. Поняття свідомості. Теорії свідомості. Психофізіологічні механізми свідомості. Несвідоме. Установки та неусвідомлювані мотиви. Поведінкові автоматизми та стереотипи. Підпорогове сприйняття.

14. Поясніть зміст третього питання. Свідомість як поняття філософське, соціологічне, психологічне. Свідомість як психологічний і психофізіологічний феномен.

15. Сформулюйте основні розуміння терміна «свідомість» (третє питання):
1) простий стан бадьорості, можливість контакту із зовнішнім світом і адекватною реакцією на його події; 2) вищий вияв психіки, пов'язаний з абстракцією, відмежуванням себе від навколишнього середовища та соціальних

контактів з іншими людьми.

16. Сформулюйте спрощене розуміння свідомості (третє питання) як:

1) розум; 2) ясне розуміння чого-небудь; 3) думка про що-небудь, почуття, відчуття чого-небудь.

17. Сформулюйте розуміння свідомості (третє питання) як психофізіологічного механізму контролю і довільної регуляції поведінки й діяльності, основна функція якого полягає в адекватному відображенні змін зовнішнього і внутрішнього середовища та забезпеченні адаптації організму до них.

Література: [4, с. 126–163; 4, с. 102–122; 11, с. 132–263].

Тема 3 Емоційно-вольова сфера

Питання з теми

1. Види емоцій і почуттів та їх значення в діяльності особистості.
2. Структура вольової дії.
3. Воля та її функції.

Завдання.

1. Емоції та почуття є формами переживання людиною свого ставлення до дійсності, формами прояву (актуалізації) емоційних процесів, органічно пов'язані між собою. Але за змістом і формою переживання вони не тотожні. Охарактеризуйте (див. Мацко Л. А., Пришак М. Д. Основи психології та педагогіки: навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2009. С. 55–58).

2. Вольовій дії властива складна психологічна структура. Під час відповіді охарактеризуйте етапи розвитку вольової дії: вибір мети; прийняття рішення та формування наміру; виконання (вивчається за: Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології та педагогіки: навчальний посібник. К.: Академвидав, 2005. С. 189–190; Столяренко Л. Д. Основы психологии. Р.-н.-Д.: Феникс, 1997. С. 249–251).

3. Надайте характеристику вольової регуляції (див.: М'ясоїд П. А. Загальна психологія: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. К.: Вища школа, 2000. С. 382–386).

Література: [5, с. 55–58; 7, с. 142–157].

Тема 4 Темперамент і характер

Питання з теми

1. Значення темпераменту в навчанні та трудовій діяльності

Завдання.

1. Відповідаючи на перше питання, слід визначити чотири шляхи пристосування темпераменту до вимог діяльності (див.: Столяренко Л. Д. Основы психологии. Р.-н.-Д.: Феникс, 1997. С. 281–282).

2. Охарактеризуйте взаємозв'язок темпераменту та способи поведінки і спілкування; зв'язок продуктивності праці з особливостями темпераменту (див.: Столяренко Л. Д. Основы психологии. Р.-н.-Д.: Феникс, 1997. С. 282).

Література: [4, с. 78–101; 11, с. 264–302].

Тема 5 Проблема особистості у психології. Спрямованість як провідна підструктура особистості

Питання з теми

1. Різноманіття теорій особистості у психології.

2. Характеристика гуманістичних, психоаналітичних, когнітивних теорій особистості.

Завдання:

1. Вивчаючи перше питання, слід охарактеризувати теорії особистості в зарубіжній психології, традиційні теорії особистості, нові теорії особистості, новітні теорії особистості та проблеми особистості у вітчизняній психології (вивчається за: Степанов О. М., Фіцула М. М. Основы психологии та педагогіки: навчальний посібник. К.: Академвидав, 2005. С. 84–89).

2. У межах другого питання надайте характеристику гуманістичної теорії особистості (К. Роджерс, А. Маслоу), а саме – зосередьтесь на тому, що є головним джерелом розвитку особистості, у чому суть потреби в самоактуалізації. Поясніть основні концептуальні «одиниці» особистості: «реальне Я», «ідеальне Я», потреба в самоактуалізації (див.: Столяренко Л. Д., Столяренко В. Е. Психология и педагогика для технических вузов. Ростов-н.-Д.:

Феникс, 2001. 302–306; Психология: учебник для технических вузов / под ред. В. Н. Дружинина. СПб.: Питер. 1999. С. 267–270).

3. Аналізуючи психоаналітичну теорію особистості (З. Фрейд) (друге питання) зверніть увагу на фази розвитку (оральна, анальна, фалічна), а також на три основні концептуальні блоки особистості [їд («воно»), его («я»), суперего («зверх-я»)] (див.: Столяренко Л. Д., Столяренко В. Е. Психология и педагогика для технических вузов. Ростов–н–Д.: Феникс, 2001. С. 268–281; Психология: учебник для технических вузов / под ред. В. Н. Дружинина. СПб.: Питер. 1999. С.268–267).

4. Когнітивна теорія особистості (Дж. Келлі) (друге питання) наближена до гуманістичної. Охарактеризуйте відкриті та описані Келлі механізми функціонування особистісних конструктів, а також сформульовані ним основоположний постулат і 11 наслідків (див.: Столяренко Л. Д., Столяренко В. Е. Психология и педагогика для технических вузов. Ростов–н–Д.: Феникс, 2001. С. 296–302; Психология: учебник для технических вузов / под ред. В. Н. Дружинина. СПб.: Питер. 1999. С.270–272).

Література: [4, с. 44–74; 11, с. 264–276].

Тема 6 Основи психології спілкування

Питання з теми

1. Поняття соціалізації.
2. Особистість і спілкування.

Завдання.

1. Вивчаючи перше питання, слід охарактеризувати поняття соціалізації в зарубіжній та вітчизняній психології, розкрити поняття процесу та механізму соціалізації, досвіду та життєвої позиції (див.: Психология личности: тексты и методики: навчальний посібник / уклад. Л. К. Велитченко, О. М. Цільмак. Одеса: Букаєв Вадим Вікторович, 2008. С.28–33).

2. У межах другого питання надайте характеристику спілкування як складного, багатопланового процесу встановлення і розвитку контактів між

людьми, зумовлений потребами у спільній діяльності і обміні, що передбачає інформування, вироблення єдиної стратегії взаємодії, сприйняття і розуміння іншої людини, і здійснюється знаковими засобами взаємодії суб'єктів (див.: Психологія особистості: тексти і методики: навчальний посібник / уклад. Л. К. Велитченко, О. М. Цільмак. Одеса: Букаєв Вадим Вікторович, 2008. С.33–40).

Література: [5, с. 96–105; 7, с. 77–85].

Тема 7 Психологічні засади діяльності та здібностей людини

Питання з теми

1. Задатки та здібності. Обдарованість і талант.

2. Особливості формування навичок.

Завдання.

1. Учені не мають єдиної точки зору в поглядах щодо розвитку здібностей. Відповідаючи на перше питання, визначте суть біологічного та соціального в цьому процесі (див.: М'ясоїд П. А. Загальна психологія: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. К.: Вища школа, 2000. С. 420–422).

2. Проаналізуйте співвідношення задатків і здібностей (перше питання) (див.: Степанов О. М., Фіцула М.М. Основи психології та педагогіки: навчальний посібник. К. : Академвидав, 2005. С. 222–223).

3. Визначаючи поняття «обдарованість» (перше питання), охарактеризуйте наступні категорії: «обдарованість з прискореним розумовим розвитком», «обдарованість з ранньою розумовою спеціалізацією» та «обдарованість з ознаками непересічних здібностей» (див. : Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології та педагогіки: навчальний посібник. К.: Академвидав, 2005. С. 224–225; М'ясоїд П. А. Загальна психологія: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. К.: Вища школа, 2000. С. 427).

4. Назвіть структурні компоненти розумової обдарованості (перше

питання) (див.: Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології та педагогіки: навчальний посібник. К. : Академвидав, 2005. С. 225).

5. Визначте та поясніть загальні закономірності розвитку таланту (перше питання) (див.: М'ясоїд П. А. Загальна психологія: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. К.: Вища школа, 2000. С. 429). Доведіть на прикладах, що талановиті люди мають кілька високорозвинутих здібностей (див.: Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології та педагогіки: навчальний посібник. К. : Академвидав, 2005. С. 225–226).

6. Вивчаючи друге питання, поясніть, у чому суть вправлення (див. : Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології та педагогіки: навчальний посібник. К.: Академвидав, 2005. С. 64–65).

7. Спиніться на характеристиці структурних змін у формуванні навички (друге питання) (див.: Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології та педагогіки : навчальний посібник. К. : Академвидав, 2005. С. 65).

8. Охарактеризуйте загальну особливість вироблення навички (друге питання) (див. : Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології та педагогіки: навчальний посібник. К. : Академвидав, 2005. С. 65–66).

Література: [4, с. 24–40; 11, с. 37–45].

Тема 8 Розвиток особистості. «Я-концепція». Психологічний захист

Питання з теми

1. Періодизації когнітивного розвитку людини Ж. Піаже, А. Валлона, З. Фрейда, Е. Ериксона, Д. Б. Ельконіна.

2. Проблема планування та вибору життєвого шляху.

Завдання.

1. Назвіть стадії розвитку інтелекту за Ж. Піаже (третє питання) (див. : Психология : учебник для технических вузов / под ред. В.Н.Дружинина. СПб.: Питер. 1999. С. 292).

2. Надайте характеристику стадій дитинства за А. Валлоном (перше питання) (див.: Психология: учебник для технических вузов / под ред.

В. Н. Дружинина. СПб. : Питер. 1999. С.292–293).

3. За З. Фрейдом (перше питання), розвиток особистості відповідає психосексуальному розвитку людини. Поясніть сутність стадій особистісного розвитку за Фрейдом (див. : Психологія : учебник для технических вузов / под ред. В. Н. Дружинина. СПб.: Питер. 1999. С.297–298).

4. Еріксон Е. (перше питання) описав вісім криз у розвитку его-ідентичності людини. Поясніть періодизацію життя людини за Еріксоном. Зокрема, надайте характеристику стадій психосоціального розвитку людини : орально–сенсорної; м'язово–анальної; локомоторно–генітальної; латентної; кризи підліткового віку; ранньої зрілості; середньої зрілості; пізньої зрілості (див. : Психологія: учебник для технических вузов / под ред. В. Н. Дружинина. СПб.: Питер. 1999. С.299–301).

5. В основу періодизації психічного розвитку Д. Б. Ельконіна (перше питання) покладено провідний вид діяльності. Охарактеризуйте вікові періоди періодизації психічного розвитку за Д. Б. Ельконіним (див.: Психологія: учебник для технических вузов / под ред. В.Н.Дружинина. СПб.: Питер. 1999. С. 302–303).

6. Під час відповіді (друге питання) схарактеризуйте поняття «життєвий шлях», «стратегія життя», «життєва ціль», «життєва перспектива», «психологічна перспектива», «особистісна перспектива», «життєві завдання», «простір і час життя», «ініціатива», «відповідальність», «стиль життя», «життєвий план», «сценарій життя» (див. : Психологія: учебник для технических вузов / под ред. В. Н. Дружинина. СПб.: Питер. 1999. С.305–307).

Література: [4, с. 149–152; 4, с. 102–125; 11, с. 592–616].

Змістовий модуль 2 Розвиток особистості

Тема 9 Предмет, завдання, методи вікової та педагогічної психології

Питання з теми

1. Предмет педагогіки й основні проблеми її досліджень.

Завдання.

1. У процесі відповіді зверніть увагу на історію розвитку педагогічної науки, її основні категорії; назвіть провідні галузі сучасної педагогіки як науки, що є фундаментом освіти. З іменем якої видатної людини пов'язують виокремлення педагогіки як наукової дисципліни? Хто з наших співвітчизників прославився своїм внеском у розвиток педагогічної науки?

2. Охарактеризуйте предмет педагогіки. Перелічіть навчальні дисципліни, що утворюють систему педагогічних наук. Укажіть сучасні напрями розвитку української педагогіки (див. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології та педагогіки: навчальний посібник. К.: Академвидав, 2005. С. 231–446).

Література: [9, с. 7–71; 14, 5–39].

Тема 10 Основні закономірності психічного розвитку

Питання з теми

1. Психічний розвиток людини та його особливості.

2. Чинники та умови психічного розвитку людини.

Завдання.

1. Надайте характеристику психічного розвитку індивіда (перше питання), враховуючи при цьому, що сам процес психічного розвитку характеризується рядом типових особливостей (див.: Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Вікова психологія: навч. посіб. / К.: Центр учбової літератури, 2012. С. 21–28).

2. Відповідаючи на питання, зверніть увагу на те, що дослідники виокремлюють такі фактори психічного розвитку, як біологічний, соціальний та активність самої особистості, поясніть їх (див.: Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Вікова психологія: навч. посіб. К.: Центр

учбової літератури, 2012. С. 28–39).

Література: [11, с. 616–67; 14, 40–76].

Тема 11 Психологічні особливості розвитку особистості в онтогенезі

Питання з теми

1. Особливості психічного розвитку новонародженого та немовляти.
2. Психічний розвиток дитини молодшого шкільного віку.
3. Психологія підлітка.
4. Психологія старшокласника.

Завдання.

1. Переглянути журнали з психології за останні півроку. Відібрати 3–4 статті, у яких розглядаються актуальні проблеми розвитку дитини першого року життя. Систематизувати їх. Підготувати виступ на семінарі.

2. Самостійне опрацювання (конспектування): Мухина В. С. Шестилетний ребёнок в школе. М., 1986. С. 5–18 (Достижения шестилетнего ребёнка в умственном развитии), С. 45–66 (Индивидуальные различия шестилетних детей).

3. Здійснити порівняльну характеристику особливостей психічного розвитку та навчання шести- і семирічних дітей.

4. Самостійне опрацювання (конспектування)- Якобсон П. М. Эмоциональная жизнь школьника. М., 1966. С.82–113.

5. Обґрунтувати відповіді й оформити як домашню контрольну роботу:

I варіант

1. Як можна допомогти підлітку подолати невпевненість у своїх силах?
2. Опишіть основні форми роботи вчителя, що спрямовані на виховання у підлітка відповідальності.

II варіант

1. Опишіть план роботи вчителя, спрямованої на зацікавлення підлітка навчальним предметом.
2. Що може слугувати причинами небажання підлітка ходити до школи?

III варіант

1. Як учитель може допомогти підлітку налагодити стосунки зі своїми батьками?

2. Що повинні зробити батьки, які помітили відхилення у поведінці підлітка?

IV варіант

1. Як навчити підлітка самостійно працювати з книгою?

2. Основні напрями роботи вчителя з подолання шкідливих звичок підлітків.

3. Самостійне опрацювання (конспектування): Божович Л. И. Личность и её формирование в детском возрасте (формирование личности в подростковом возрасте. С.292–365).

4. Проаналізуйте та опишіть умови виникнення і зовнішні ознаки підліткових об'єднань.

5. Завдання для творчої роботи: описати особливості проведення соціальним педагогом профорієнтаційної роботи зі старшокласниками.

6. Самостійне опрацювання (конспектування): Кон И. С. Психология ранней юности. М., 1989 (Дружба в юности. С.167–185).

Література: [4, с. 271–279; 9, 86–239; 11, с. 592–657; 14, 77–259].

Тема 12 Поняття соціальної групи. Класифікація груп

Питання з теми

1. Поняття соціальної групи.

2. Рівні розвитку груп.

Завдання.

1. Надайте характеристику поняття соціальної групи (перше питання) та наведіть різні класифікації груп (див.: Мацко Л. А., Прищак М. Д. Основи психології та педагогіки: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2009. С.88–89).

2. Надайте характеристику різних рівнів розвитку соціальної групи (див.: Мацко Л. А., Прищак М. Д. Основи психології та педагогіки: навч. посіб.

Вінниця: ВНТУ, 2009. С.89–90).

Література: [7, с. 46–52].

Тема 13 Соціально-психологічні аспекти взаємовідносин у соціальних групах

Питання з теми

1. Типи лідерства.

Завдання.

1. Охарактеризуйте критерії класифікації типів лідерства (див.: Мацко Л. А., Прищак М. Д. Основи психології та педагогіки: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2009. С.89–90).

Література: [11, с. 264–292].

Тема 14 Психологічні особливості спілкування. Комунікація та взаєморозуміння

Питання з теми

1. Особливості спілкування.

Завдання.

1. Охарактеризуйте рівні взаєморозуміння та назвіть види конфліктів (див.: Мацко Л. А., Прищак М. Д. Основи психології та педагогіки: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2009. С.96–99).

Література: [11, с. 243–264].

Тема 15 Основні етапи розвитку особистості професіонала

Питання з теми

1. Індивідуальний стиль діяльності.

2. Проектування професіонального життєвого шляху.

Завдання.

1. Самостійне опрацювання (конспектування) тексту джерела, звертаючи увагу на взаємну відповідність людини і праці, основні принципи професійного самовизначення (див.: Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. М.:

Издательский центр «Академия», 2004. С. 60–87).

2. Самостійне опрацювання (конспектування) тексту джерела, звертаючи увагу проектування професіонального шляху та життєвий шлях професіонала (див.: Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. М.: Издательский центр «Академия», 2004. С. 222–255).

Література: [3, с. 156–166].

Тема 16 Особливості психології дорослих людей у різні періоди життя

Питання з теми

1. Психологічні особливості раннього дорослого віку.

2. Психологія середньої дорослості.

3. Психологічні особливості людей похилого віку.

Завдання.

1. Самостійне опрацювання (конспектування) тексту джерела, звертаючи увагу на особливості раннього дорослого віку (див.: Сергеєнкова О. П. Столярчук О. А. , Коханова О. П. , Пасека О. В. Вікова психологія: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. С.238–265).

2. Самостійне опрацювання (конспектування) тексту джерела, звертаючи увагу на особливості психології середньої дорослості (див.: Сергеєнкова О. П. Столярчук О. А. , Коханова О. П. , Пасека О. В. Вікова психологія: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. С. 265–292).

3. Самостійне опрацювання (конспектування) тексту джерела, звертаючи увагу на особливості психології людей похилого віку (див.: Сергеєнкова О. П. Столярчук О. А. , Коханова О. П. , Пасека О. В. Вікова психологія: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. С. 292–320).

Література: [3, с. 166–178; 14, 260–280].

Тема 17 Психологія педагогічної діяльності

Питання з теми

1. Сутність процесу навчання, його завдання та структура.

2. Характеристика педагогічної діяльності

Завдання.

1. З'ясуйте сутність дидактики як галузі педагогіки. Кого з учених-

педагогів може уважають основоположниками дидактики? Охарактеризуйте основні закономірності навчання.

2. Проаналізуйте зв'язки, що існують між принципами навчання. Перелічіть відомі вам класифікації методів навчання. Які критерії технологічності вам відомі? (див.: Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології та педагогіки : навчальний посібник. К.: Академвидав, 2005. С. 231–446).

3. Написати твір «Портрет сучасного вчителя та специфіка його діяльності».

4. Визначити основні проблеми вчителя середньої школи, здійснити їх психологічний аналіз. Оформити як творчу роботу.

5. Провести спостереження за особливостями педагогічної діяльності вихователя.

На підставі спостереження написати психологічний аналіз заняття.

6. Підготувати доповідь за однією з тем:

1. Удосконалення педагогічної діяльності вчителя.

2. Індивідуальний стиль діяльності вчителя та використання чужого педагогічного досвіду.

3. Основні вияви індивідуального стилю діяльності педагога.

4. Основні форми роботи практичного психолога з учителями.

Література: [5, с.108–114; 11, с. 292–343].

Тема 18 Психологія виховання

Питання з теми

1. Виховання як процес і результат цілеспрямованого впливу на розвиток особистості, його загальні методи та засоби.

Завдання.

1. Поясніть зміст терміна «виховання» в його широкому та вузькому розумінні. Чи узгоджується такий підхід до цього явища з концепцією функціональної динамічної особистості (за К. К. Платоновим)? Які істотні

відмінності між процесами навчання та виховання вам відомі? Спробуйте самотужки продовжити цей перелік.

2. Як співвідносяться між собою методи, засоби та прийоми виховання? Що таке принципи виховання? Які загальні принципи виховання вам відомі? У чому полягає мета національного виховання в сучасній Україні? (див. : Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології та педагогіки: навчальний посібник. К. : Академвидав, 2005. С. 231–446).

Література: [5, с.114–124; 11, с. 343–348].

Змістовий модуль 3. Основи психології здоров'я

Тема 19 Внутрішня картина здоров'я

Питання з теми

1. Еталони здоров'я та здорової особистості.
2. Модель здорової особистості.

Завдання.

1. Визначте зміст та охарактеризуйте (законспекуйте) еталони здоров'я та здорової особистості в історичному й сучасному вимірах (див. : Коцан І. Я., Ложкін Г. В. , Мушкевич М. І. Психологія здоров'я людини: навч. посіб. Луцьк.: РВВ «Вежа», Волин.нац.ун-ту ім.Лесі Українки, 2011. С. 42–51).

2. Розкрийте зміст та охарактеризуйте (законспекуйте) моделі здорової особистості А. Маслоу, Г.Олпорта, Д.Шульте (див. : Коцан І. Я., Ложкін Г. В. , Мушкевич М. І. Психологія здоров'я людини: навч. посіб. Луцьк.: РВВ «Вежа», Волин.нац.ун-ту ім.Лесі Українки, 2011. С. 51–70).

Література: [3, с.42–86].

Тема 20 Психологічні механізми забезпечення психічного здоров'я

Питання з теми

1. Саморегуляція стану та поведінки в забезпеченні здоров'я.
2. Самоконтроль стану і поведінки в забезпеченні здоров'я.
3. Механізми компенсації в забезпеченні психічного здоров'я.

Завдання.

1. Визначте зміст психофізіологічного механізму саморегуляції стану та поведінки в забезпеченні здоров'я. Охарактеризуйте основні види саморегуляції.

2. З'ясуйте, як індивідуальні особливості людини, такі як тип нервової системи, екстраверсія або інтраверсія, спрямованість особистості (її мотиви), тривожність, відповідальність, дисциплінованість, самооцінка, впевненість або невпевненість у собі тощо впливають на самоконтроль (друге питання). Наведіть декілька прикладів.

3. Розкрийте зміст психологічного механізму компенсації та поведінки в забезпеченні здоров'я. Охарактеризуйте гіперкомпенсацію.

Література: [3, с.86–105].

Тема 21 Психологічний захист особистості

Питання з теми

1. Усвідомлення себе і свого місця у світі.

Завдання.

1. Розкрийте зміст поняття «внутрішня картина світу». Охарактеризуйте основний зміст процесу самоактуалізації. Охарактеризуйте поняття «активна життєва позиція».

Література: [3, с.105–178].

4 ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Модуль 1

1. У вивченні психічних явищ психологія стикається з іншими науками, укажіть з якими саме.
2. Перелічіть, за участю яких дій нервової системи відбувається взаємодія живої істоти з навколишнім середовищем.
3. Укажіть дії нервової системи, які контролюють функції організму.
4. Наведіть приклади розумової діяльності мозку.
5. Перелічіть складові центральної нервової системи.
6. Укажіть, що є функцією лівої півкулі головного мозку.
7. Укажіть, що є функцією правої півкулі головного мозку.
8. Які подразнювальні чинники на нас діють за механізмом першої сигнальної системи?
9. Вкажіть структурні елементи свідомості .
10. Перелічіть, що вважається найважливішими характеристиками свідомості?
11. Перелічіть складові, що належать до сфери несвідомого.
12. Перелічіть складові, що можна віднести до підсвідомого.
13. Надайте визначення надсвідомого.
14. Вкажіть, наявністю в організмі людини яких «соків», вважав Клавдій Гален, зумовлений темперамент людини?
15. Вкажіть, співвідношенням яких ознак типологічних нервових процесів в організмі людини зумовлений темперамент як вважав І. П. Павлов?
16. Назвіть, які ознаки нервової системи має жвавий тип темпераменту (сангвінік)?
17. Назвіть, якими переважними стереотипами поведінки наділений спокійний тип (флегматик)?
18. Укажіть, які основні риси має слабкий тип темпераменту (меланхолік)?
19. Укажіть, які типи нервової діяльності, За І. П. Павловим, належать до специфічно людських?

20. Перелічіть типи, на які Г. Айзенк поділяв усіх індивідів ?
21. Укажіть типи конституції (статури), які мають люди за типологією Кречмера?
22. Укажіть характерні риси, якими характеризується циклотимний гіпоманічний тип особистості.
23. Укажіть характерні якості, які має циклотимний депресивний тип.
24. Охарактеризуйте конституцію (статуру), яку мають пікніки.
25. Охарактеризуйте конституцію (статуру), якою наділені астеники.

Модуль 2

26. Укажіть, яких форм можуть набувати специфічні почуття людини, пов'язані з потребами.
27. Перелічіть види емоцій.
28. Укажіть ознаки, характерні для афекту.
29. Перелічіть види настрою.
30. Укажіть, що може бути причиною певного настрою.
31. Охарактеризуйте чинники, від яких залежить поведінка у стресовій ситуації?
32. У яких діях і намірах розкривається фрустрація?
33. Якими зовнішніми проявами може супроводжуватися емоційний стан?
34. Які види прояву належать до негативних емоційних станів?
35. Охарактеризуйте стадії гіпнозу, які розрізняють у дюдей.
36. Укажіть, які існують види уяви?
37. Укажіть характерні риси уваги.
38. Перелічіть, з яких частин складеться фізіологічний механізм процесу відчуття?
39. Назвіть, на які групи прийнято поділяти рецептори?
40. Назвіть, які існують види сприйняття «на співвідношення» подразників?
41. Вкажіть, на підставі чого здійснюється сприйняття людини людиною?
42. Перелічіть, які існують психологічні теорії пам'яті?
43. Вкажіть, які існують види пам'яті за характером психічної активності?

44. Назвіть, на які види прийнято поділяти пам'ять за тривалістю утримання інформації?

45. Охарактеризуйте основні процеси пам'яті.

46. Вкажіть, які бувають форми мислення.

47. Охарактеризуйте основні типи асоціацій.

48. Охарактеризуйте види мислення за змістом і завданнями.

49. Назвіть, які існують основні розумові дії?

50. Вкажіть, в яких ситуаціях проявляються вольові дії?

Модуль 3

51. Поясніть взаємозв'язок антропічного забруднення навколишнього середовища та здоров'я людини.

52. Поясніть поняття «здоров'я» та «хвороба», «норма» та «патологія».

53. Охарактеризуйте поняття «здоровий спосіб життя» і доведіть взаємозалежність способу життя і здоров'я.

54. Проаналізуйте поняття «шкідливі» звички.

55. Дайте характеристику методів фізичного оздоровлення.

56. Охарактеризуйте чинники здоров'я людини.

57. Охарактеризуйте поняття «гіподинамія» та її вплив на здоров'я людини.

58. Опишіть негативні наслідки стресу. Їх запобігання.

59. Охарактеризуйте, у чому полягають акцентуації характеру та їх зв'язок з патологією.

60. Опишіть причини невротизації населення України.

61. Доведіть зв'язок генетики і здоров'я людини.

62. Опишіть чинники впливу на тривалість життя людини.

63. Доведіть взаємозалежність харчування, здоров'я і краси.

64. Охарактеризуйте канони краси і необхідність їх дотримання.

65. Наведіть основні завдання валеології, гігієни та психогігієни.

5 ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

(контрольна робота)

Індивідуальна навчально-дослідна робота (контрольна робота) (ІНДЗ) є видом позааудиторної індивідуальної діяльності бакалавра, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання бакалаврами ІНДЗ публічним захистом навчального проекту. ІНДЗ з навчального курсу «Психологія, психологія здоров'я» – це вид науково-дослідної роботи бакалавра, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань з навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально–пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яку виконують з використанням знань, умінь і навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять. Вона охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та до оцінювання.

Виконання ІНДЗ передбачає: написання анотації прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, історико-педагогічні розвідки; повідомлення з теми, рекомендованої викладачем; спостереження, які студентами проводяться і здійснюються за вказаною схемою та подаються у вигляді письмового звіту; повідомлення з теми (без рекомендації викладача): сучасні відкриття у психологічній і педагогічній науках, аналіз інформації, самостійні дослідження; історико-біографічні дослідження у вигляді есе; звіт про результати, отримані при проведенні емпіричного дослідження з проблем психології (охоплює зміст теми (модуля)); науково-теоретичне дослідження у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу); підготовку електронної презентації на вибрану тему, складання програми мотивації до

здорового способу життя.

Орієнтовна структура ІНДЗ науково–теоретичного дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел. Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у табл. 1 і 2.

Таблиця 1 – Критерії оцінювання ІНДЗ (науково–теоретичного дослідження у вигляді реферату)

№ пор	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань і визначення методів дослідження	1 бал
2	Складання плану реферату	1 бал
3	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Викладення фактів, ідей, результатів досліджень у логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання	3 бали
4	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій	2 бали
5	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	3 бали
6	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульна сторінка, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел, посилання на використані джерела в тексті)	2 бали
	Усього	12 балів

Таблиця 2 – Шкала оцінювання ІНДЗ (науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату)

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	11–12	Відмінно
Достатній	9–10	Добре
Середній	7–8	Задовільно
Низький	0–6	Незадовільно

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується під час підсумкового оцінювання навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни. Рекомендації щодо написання та оформлення індивідуальної навчально–дослідної роботи наведено у додатку А.

6 ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Сучасний стан і завдання вікової психології.
2. Теорія Л. Виготського щодо розвитку вікової психології.
3. Суспільне середовище та його значення для психічного розвитку дитини.
4. Вікові й індивідуально-типологічні особливості дітей та їх причини.
5. Провідна діяльність та її розвиток у дітей-немовлят.
6. Вікові особливості розвитку психіки дітей дошкільного віку.
7. Пізнавальна сфера шестирічної дитини.
8. Психологічний зміст кризи дошкільника.
9. Характеристика психологічної готовності дитини до школи.
10. Особливості спілкування молодших школярів з однолітками.
11. Формування у дітей уміння вчитися самостійно.
12. Особливості мотиваційної сфери підлітка.
13. Вплив пізнавального інтересу на розвиток у дітей уміння вчитися.
14. Особливості спілкування молодших школярів з однолітками.
15. Почуття дорослості у підлітковому віці.
16. Соціально-психологічні умови розвитку особистості підлітка.
17. Умови формування самостійності та відповідальності старших школярів у навчальній діяльності.
18. Психологічні особливості вибору професії та готовності старшокласника до професійного самовизначення.
19. Психологічне підґрунтя формування суспільної спрямованості особистості старшого школяра.

20. Особливості розумового розвитку та пізнавальних інтересів у старшокласників.

21. Міжособистісні стосунки старшого школяра у класному колективі.

22. Сучасний стан і завдання педагогічної психології.

23. Психолого–педагогічні умови розвитку активності школярів у різних видах діяльності.

24. Колектив учнів як чинник формування особистості школяра.

25. Проблема діагностики вихованості учнів у сучасній педагогічній психології та шкільній практиці.

26. Психологічні засади морального виховання.

27. Самооцінка особистості та її місце у вихованні та самовихованні.

28. Навчальна діяльність як чинник розумового розвитку та формування особистості школяра.

29. Психологічна характеристика внутрішньої мотивації навчальної діяльності школяра.

30. Психологічна характеристика процесу засвоєння знань.

31. Управління формуванням знань, умінь і навичок за різних підходів до організації процесу навчання.

32. Психологічні проблеми комп'ютеризації навчання.

33. Педагогічне спілкування та його психологічні характеристики.

34. Педагогічні здібності та їх розвиток.

Рекомендації щодо написання та оформлення рефератів, контрольних робіт наведено у додатку А.

7 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

1 Загальна схема

Таблиця 1– Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
74–81	C		
64–73	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням навч.дисципліни

Таблиця 2 – Відповідність критеріїв оцінювання за певною навчальною дисципліною критеріям оцінювання певного виду навчальної діяльності

Вид та форма контролю	Максимальний показник за вид контролю та конкретну форму контролю, бал
Лекції (відвідування, конспект)	До 10
Робота студентів на практичних, лабораторних, семінарських заняттях	20
Підготовка до заняття (конспект)	До 3
Активність на занятті	До 3
Виконання завдань практичного заняття та захист, звіт	До 8
Поточний та підсумковий контроль	50
Опитування	До 5
Контрольна робота	До 5
Реферат	До 12
Самостійна робота*	До 5
Індивідуальна робота**	До 10
Усього за модулем	80
Іспит	20
Усього	100

**Самостійна робота* як форма поточної навчальної роботи – це виконання студентом самостійно за завданням викладача певного обсягу практичних завдань, що стосуються відпрацювання окремих навичок і умінь з навчальної дисципліни і можуть мати такі форми: написання реферату, формулювання структурно–логічних схем, виконання домашнього завдання тощо.

***Індивідуальна робота* як форма поточної навчальної роботи – це виконання студентом самостійно за завданням (можливо і під керівництвом) викладача певного обсягу практичних завдань, які стосуються відпрацювання окремих навичок і умінь з навчальної дисципліни, що може мати такі форми: виготовлення засобів наочності, розробка тестів, ребусів, виконання індивідуального завдання тощо.

3 Критерії оцінювання знань студентів за конкретним видом навчальної діяльності

3.1 Критерії оцінювання знань (максимальний бал – 3)

Бал рейтингу 3 – активність висока, студент виявив усебічні, систематичні та глибокі знання навчально–програмного матеріалу, уміння вільно розв’язувати завдання, передбачені програмою, аналізувати та узагальнювати програмний матеріал, продемонстрував засвоєння взаємозв’язку основних понять навчальної дисципліни в їх значенні для отриманої професії, ініціює доцільну активність на занятті, самостійно будує структурно–логічні схеми.

Бал рейтингу 2 – активність невисока, питання розкриті в обсязі підручника чи конспекту, студент виявив знання навчально–програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, уміє пояснювати структурно–логічні схеми з програмного матеріалу, мовлення грамотне, але відповідь побудована алогічно.

Бал рейтингу 1 – відповідь на занятті без грубих помилок, студент виявив знання основного навчально–програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та професійної діяльності, здатний

розв'язувати завдання, передбачені програмою, але поверхово ознайомлений з рекомендованою літературою, орієнтується в питанні за допомогою додаткових питань (пасивність на занятті – відповідає тільки на запрошення).

3.2 Критерії оцінювання знань (максимальний бал – 5)

Рівень творчий, оцінка – 5 балів.

Питання повністю розкриті, студент виявив усебічні, систематичні та глибокі знання навчально–програмного матеріалу, уміння вільно розв'язувати завдання, передбачені програмою, аналізувати та узагальнювати програмний матеріал, продемонстрував засвоєння взаємозв'язку основних понять навчальної дисципліни в їх значенні для отриманої професії. У відповіді наявні неординарні аргументовані погляди студента, які вказують на ознайомлення зі спеціальною літературою, широту світогляду, знання навчальної дисципліни. Мовлення грамотне, професійне, вживання термінології демонструє її розуміння, відповідь логічно побудована.

Рівень: репродуктивний, оцінка – 4 бали.

Питання повністю розкриті в обсязі підручника чи конспекту, студент виявив повне знання навчально–програмного матеріалу, успішно розв'язує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, рекомендовану в програмі, уміє пояснювати структурно–логічні схеми з програмного матеріалу, виявив здібність до самостійного поповнення й оновлення знань у процесі подальшого навчання та професійної діяльності без звертання до додаткової (спеціальної) літератури. Мовлення грамотне, але відповідь побудована алогічно.

Рівень достатній, оцінка – 3 бали.

Відповідь на практичному занятті неповна, але без грубих помилок. Студент виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та професійної діяльності, здатний розв'язувати завдання, передбачені програмою, поверхово ознайомлений з рекомендованою літературою, але орієнтується в питанні за допомогою

додаткових питань.

Рівень недостатній, оцінка – 2 бали.

Студент виявив недоліки в знаннях основного навчально–програмного матеріалу, незнайомство навіть з матеріалом підручника та припустився принципових помилок у розв’язанні передбачених програмою завдань. Студент не може продовжувати навчання та розпочати професійну діяльність без додаткових занять з відповідної навчальної дисципліни.

Рівень низький, оцінка – 1 бал.

Студент був присутній і намагався скласти не більш, ніж 50 % зазначених форм контролю, продемонструвавши відсутність ознайомлення з фактичним матеріалом навчальної дисципліни. У відповіді виявляється незнання змісту основного навчально-програмного матеріалу навчальної дисципліни.

3.3 Критерії оцінювання знань (максимальний бал – 8)

Бал рейтингу 8 – студент має сталі професійні знання, володіє пізнавальними вміннями, має добре розвинені організаторські навички, комунікативні вміння, а також виявляє оригінальність, доцільність вирішення завдання, розкриття завдання повне, виконане логічно і переконливо та відповідає змісту, наявні власні пропозиції, які є доцільними, виявив творчі здібності.

Бал рейтингу 7 – студент має сталі професійні знання, володіє пізнавальними вміннями, має добре розвинені комунікативні вміння, але організаторські навички потребують удосконалення, а також виявив стандартність розв’язання завдання, недостатньо повно його розкрив: не завжди логічно і переконливо викладений зміст виконаного завдання, наявні власні пропозиції, які не завжди доцільні.

Бал рейтингу 5 – студент володіє пізнавальними вміннями, але професійні знання і комунікативні вміння потребують поглиблення і удосконалення, а організаторські навички відсутні, а також студент виявив стандартність у розв’язанні завдання; недостатньо повно, поверхово виконав завдання, матеріал викладено мозаїчно, іноді відсутня узгодженість задачі та її розв’язання, власні

пропозиції відсутні.

Бал рейтингу 2 – студент недостатньо володіє пізнавальними вміннями, професійні знання і комунікативні вміння дуже слабкі, а організаторські навички відсутні, а також студент виконав завдання дуже поверхово; викладення матеріалу мозаїчне, неосмислене, неузгоджене з вимогами даного завдання.

3.4 Критерії оцінювання знань (максимальний бал – 20)

Рівень: творчий, оцінка – 20 балів. Питання повністю розкриті, студент виявив усебічні, систематичні та глибокі знання навчально-програмного матеріалу, уміння вільно розв'язувати завдання, передбачені програмою, аналізувати та узагальнювати програмний матеріал, продемонстрував засвоєння взаємозв'язку основних понять дисципліни в їх значенні для отриманої професії. У відповіді присутні неординарні аргументовані погляди студента, які вказують на ознайомлення зі спеціальною літературою, широту світогляду, знання навчальної дисципліни. Мовлення грамотне, професійне, уживання термінології демонструє її розуміння, відповідь логічно побудована.

Рівень: репродуктивний, оцінка – 15 балів. Питання повністю розкриті в обсязі підручника чи конспекту, студент виявив повне знання навчально-програмного матеріалу, успішно розв'язує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, рекомендовану в програмі, уміє пояснювати структурно-логічні схеми з програмного матеріалу, продемонстрував здібність до самостійного поповнення й оновлення знань у процесі подальшого навчання та професійної діяльності без звертання до додаткової (спеціальної) літератури. Мовлення грамотне, але відповідь побудована алогічно.

Рівень: достатній, оцінка – 10 балів.

Відповідь неповна, але без грубих помилок. Студент виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та професійної діяльності, здатний розв'язувати завдання, передбачені програмою, також поверхово ознайомлений з рекомендованою літературою, але орієнтується в питанні за допомогою

додаткових питань.

Рівень: недостатній, оцінка – 5 балів. Студент виявив вади в знаннях основного навчально-програмного матеріалу, незнайомство навіть з матеріалом підручника та припустився принципових помилок у розв'язанні передбачених програмою завдань. Студент не може продовжувати навчання та приступити до професійної діяльності без додаткових занять з відповідної навчальної дисципліни.

Рівень: низький, оцінка – 0 балів. Студент був присутній і намагався скласти не більш, ніж 50 % зазначених форм контролю, де продемонстрував незнання фактичного матеріалу. У відповіді виявляється незнання змісту основного навчально-програмного матеріалу навчальної дисципліни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Вікова і педагогічна психологія: навч. посіб. / Скрипченко О. В. та ін. К.: Каравела, 2006. 344 с.
2. Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. М.: Издательский центр «Академия», 2004. 304 с.
3. Коцан І. Я., Ложкін Г. В., Мушкевич М. І. Психологія здоров'я людини: навч. посіб. Луцьк.: РВВ «Вежа», Волин.нац.ун-ту ім.Лесі Українки, 2011. 430 с.
4. Лозниця В. С. Психологія і педагогіка: основні положення. Навчальний посібник для сам.вивчення дисципліни. К.: «ЕксОб», 2003. 304 с.
5. Мацко Л. А., М. Д. Прищак. Основи психології та педагогіки: навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2009. 158 с.
6. Максименко С. Д. Загальна психологія. Видання 3–є, перероблене та доповнене: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 288 с.
7. Максименко С.Д., Соловієнко В.О. Загальна психологія: навч.посібн. К.: МАУП, 2000. 256 с.
8. Психологія особистості: тексти і методики: навчальний посібник / уклад. Л. К. Велитченко, О. М. Цільмак. Одеса: Букаєв Вадим Вікторович, 2008. 212 с.
9. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А. , Коханова О. П. , Пасека О. В. Вікова психологія: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 384 с.
10. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології та педагогіки: навчальний посібник. К.: Академвидав, 2005. 520 с.
11. Столяренко Л. Д. Основы психологии / Л. Д.Столяренко. – Р.–н.–Д.: Феникс, 2001. – 672 с.

Додаткова

12. Абрамова Г. С. Возрастная психология: учеб. пособие для студ. вузов. – 4–е изд., стереотип. М.: Издательский центр «Академия», 1999. 672 с.

13. Варій М.Й. Психологія особистості: навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2008. 592 с.

14. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. / Скрипченко О. В. та ін. К.: Просвіта, 2001. 416 с.

15. Гамезо М. В., Домашенко И. А. Атлас по психологии: информ–метод. материалы к курсу «Общая психология»: учебное пособие для студентов пед. ин-тов. М.: Просвещение, 1986. 272 с.

16. Кон И. С. Психология ранней юности: кн. для учителя. М.: Просвещение, 1989. 255 с.

17. Мухина В.С. Детская психология: учеб. для студ. пед. ин-тов / под ред. Л. А. Венгера. – 2-е изд., перераб. и доп. М.: Просвещение. 1985. 272 с.

18. Общая психология: учеб. для студентов пед. ин-тов / под ред. А. В. Петровского. 2-е изд., доп. и перераб. М.: 1976. 479 с.

19. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии: В 2 т. М.; Просвещение, 1989. 488 с.

20. Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии / под ред. И. И. Ильясова, В. Я. Ляудис. М.: Изд–во Моск. ун–та. 1980. 292 с.

Інформаційні ресурси

1. Психологія. Під ред. Трофімов а Ю.Л. – <http://westudents.com.ua/glavy/79955-peredmova.html>

2. Сергеєнкова О.П.. Педагогічна психологія – <http://westudents.com.ua/glavy/78975-35-psihologchna-harakteristika-pedagogchno-maysternost-stilv-pedagogchno-dyalnost.html>

Рекомендації щодо написання рефератів, контрольних робіт

1. При виконанні контрольної роботи (реферату) студент повинен засвоїти такі основні уміння:

- 1) самостійний пошук інформації із заданої теми;
- 2) відбір суттєвої інформації, необхідної для повного висвітлення досліджуваної проблеми, відокремлення цієї інформації від другорядної (у межах даної теми);
- 3) аналіз і синтез знань та досліджень із проблеми;
- 4) узагальнення та класифікація інформації з дослідної проблематики;
- 5) логічне та послідовне розкриття теми;
- 6) узагальнення знань з проблеми та формулювання висновків за оглядом літератури;
- 7) стилістично правильне оформлення наукової думки реферативного типу;
- 8) грамотне оформлення наукового реферативного тексту.

Виклад матеріалу має бути логічним, послідовним. Обсяг реферату, зазвичай у межах 14–16 сторінок формату А4. Писати текст слід на одному боці аркуша, розбірливо, без помилок. За потреби слід робити посторінкові виноски. Останнім розділом реферату мають бути висновки, у яких студент узагальнює викладений матеріал і формулює свої думки щодо опрацьованої проблеми. До реферату має бути доданий список використаної літератури, складений відповідно до наявних вимог. Кількість джерел повинна бути не менше 5.

2. Вимоги до оформлення реферату, контрольної роботи

Контрольна робота має бути грамотно написана і правильно оформлена. Її обсяг визначається змістом і становить 16–18 сторінок друкованого тексту.

Текст роботи слід друкувати з використанням комп'ютера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм), дотримуючись розмірів полів: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє і нижнє – 20 мм. Комп'ютерний набір

здійснюється шрифтом Times New Roman розміром 14 пунктів. Інтервал тексту складає один міжрядковий інтервал, відступ першого рядка (абзац) – 1,25 см. Друк повинен бути чітким, чорного кольору, однаковим для всього тексту контрольної роботи. Дозволяється використовувати можливості комп'ютера акцентувати увагу на визначеннях, термінах, важливих особливостях, застосовуючи шрифти різної гарнітури, виділення за допомогою розрядки, підкреслення. В тексті обов'язково повинні бути вказані посилання на використані джерела. Джерела повинні бути як друковані, так і електронні.

Посилаючись на джерело в тексті роботи, вказують номер відповідно до бібліографічного списку. Номер джерела зазначають у квадратних дужках, причому перша цифра відповідає номеру матеріалу у списку використаних джерел, а друга (після коми) після літери «с.» – номеру сторінки, на якій знаходиться цитата. Різні джерела відокремлюються один від одного крапкою з комою.

Приклади оформлення бібліографічних посилань:

1. О. М. Леонт'єв зазначав: «Передумовою будь-якої діяльності є та чи інша потреба» [18, с. 303].

2. Критичний аналіз теорії «проб і помилок» був наданий К. Каффою, одним із представників гештальтпсихології, що працював у галузі навчання і психічного розвитку дитини [15].

3. У дослідженнях ряду авторів [9; 12; 26; 34] встановлено, що ...

Посилання у тексті розташовують перед крапкою, комою, двокрапкою, тире, після багатокрапки, знаків запитання й оклику, лапок. Якщо текст контрольної роботи явно збігається з текстом іншого автора, на якого немає посилання, контрольна робота до захисту не допускається.

Нумерація сторінок контрольної роботи здійснюється арабськими цифрами. Титульна сторінка є першою сторінкою роботи, номер на якій не ставлять, на наступних сторінках номер повинен знаходитися у центрі нижньої частини аркуша без крапки в кінці.

Титульна сторінка. На титульній сторінці угорі посередині рядка великими літерами подають назву навчального закладу, далі великими літерами – назву факультету; через один міжрядковий інтервал великими літерами – назву кафедри. Усі назви виконуються звичайним шрифтом. Далі посередині сторінки після чотирьох міжрядкових інтервалів – вид роботи (Контрольна робота), потім з нового рядка – назву навчальної дисципліни (без слова «дисципліна» і без лапок) великими літерами, потім великими літерами напівжирним шрифтом записують назву контрольної роботи (без слова «тема» і без лапок).

У правій нижній чверті аркуша містяться відомості про номер курсу, номер групи, номер залікової книжки, прізвище, ім'я, по батькові (повністю) студента, який виконав контрольну роботу, дані про викладача (науковий ступінь, учене звання, посада, ініціали та прізвище), який повинен перевірити роботу. На нижньому рядку аркуша посередині, розділяючи інтервалом, указують місце і рік виконання роботи.

Зміст. Зміст розміщують на початку тексту відразу за титульною сторінкою. У ньому вказують номери сторінок розділів, підрозділів, якщо останні пронумеровані, а також номери сторінок, на яких розташовані висновки, бібліографічний список. На сьогодні у наукових текстах нумерують розділи з використанням арабських цифр. Найчастіше використовують два або три рівні поділу (рубрикації) тексту. Якщо рівнів поділу три, номери глав (найбільші частини тексту) складаються з однієї цифри, номери розділів – з двох чисел, підрозділів – з трьох цифр. Після кожної цифри ставлять крапку. Наприклад, номер 1.2.3. ставлять перед назвою третього підпункту другого підрозділу першого розділу. Якщо таку нумерацію використовують в тексті, то вона має бути подана і в змісті.

Зразок оформлення титульної сторінки письмової роботи

КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО

ФАКУЛЬТЕТ ПРИРОДНИЧИХ НАУК

КАФЕДРА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ ТА ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Психологія, психологія здоров'я»

Тема _____

Виконав: студент(ка) ____ курсу, _____ групи

Номер залікової книжки _____

_____ прізвище, ім'я та по батькові студента

Перевірів _____

(учене звання, прізвище й ініціали викладача)

Кременчук – 20__ року

Методичні вказівки щодо самостійної роботи та виконання контрольних робіт з навчальної дисципліни «Психологія, психологія здоров'я» для студентів денної форми навчання зі спеціальності 014.11 – «Середня освіта (фізична культура)» освітнього ступеня «Бакалавр»

Укладач к. психол. н., доцент О. С. Куш

Відповідальний за випуск в.о.зав. кафедри здоров'я людини та фізичної культури О. І. Антонова

Підп. до др. _____. Формат 60×84 1/16. Папір тип. Друк ризографія.

Ум. друк. арк. _____. Наклад _____ прим. Зам. № _____. Безкоштовно.

Редакційно-видавничий відділ
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського
вул. Першотравнева, 20, м. Кременчук, 39600